

**НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ „АРХИТЕКТУРА“
БЪЛГАРИЯ**

Урбанизация и градоустройство на град Бакуба

Автореферат

Автореферат на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по научна специалност „Архитектура на сгради, конструкции, съоръжения и детайли“

Автор

Арх. Хасун Алауи Хасун Ал-мамури

Научен Ръководител:

Проф. Д-р Арх. Георги Георгиев

СОФИЯ

2016-2020

Докторантът е зачислен със заповед на Ректора на НБУ „Нов български университет“ № 3-рк-48 от 21.11.2016 г. в докторантура на самостоятелна подготовка към ДП „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“. Със заповед на Ректора на НБУ „Нов български университет“ № от ... 10.07.2019 г. докторантът е отчислен с право на защита.

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на редовно заседание № от 12.07.2019 г. на Съвета на департамент „Архитектура“ на Нов български университет.

Данни за дисертационния труд:

Дисертационният труд съдържа 198 страници. Състои се от съдържание, увод, изложение в три глави, заключение, две приложения, списък с публикациите на автора по темата – 2 бр., списък с фигури, снимки и схеми – 170 бр., списък с таблици – 10 бр., библиография с 52 електронни и печатни източника.

Защитата на дисертационния труд пред научно жури ще се проведе на 2020 г. в НБУ– София.

Урбанизация и градоустройство на град Бакуба

Съдържание на дисертационния труд:

Въведение

Глава 1

Исторически преглед на развитието на градовете в днешен Ирак

- 1.1. Праистория
- 1.2. Древна Месопотамия
- 1.3. Средновековна и ранна модерна епоха

Извод – фактори, които са оказвали влияние върху развитието на градската среда през различните периоди

Глава 2

Съвременни проблеми на град Бакуба – провинция Дияла

2.1. Влияние на политическото и социално-икономическото развитие върху градската среда

- Първата световна война и британският мандат
- Иракската монархия
- Републиката и БААС
- Режимът на Саддам Хюсеин
- Съвременен период – след 2006 г.

2.2. Град Бакуба в хода на историята – появата, развитието, перспективи

Глава 3

Предложение за подобряване на пространствената жизнена среда в Бакуба

- 3.1. Комуникации
- 3.2. Функционално зониране
 - нови функции
 - нови квартали
- 3.3. Приноси на дисертационния труд
 - научно-приложни приноси
 - практическо-приложни приноси

Заклучение

Публикации на автора по темата на дисертационния труд

Библиография

Въведение

Актуалност на труда

Актуалността на дисертацията се определя от натрупаните през годините проблеми в развитието на град Бакуба и прилежащата му територия. Дисертацията изследва нарастването на проблемите на град Бакуба и формулира причините за тях. Неправилният начин на прилагане на устройствения план по отношение на развитието на комуникационната инфраструктура, растежът на населението и свързаната с това необходимост от реструктуриране на територията на града, налагат извършването на критичен анализ на урбанистичното развитие и процесите на градоустройствено развитие. В дисертацията се правят изводи за причините за неуспеха на повечето устройствени планове:

- зависимост от чуждестранни компании (като гръцката Duxyades);
- разчитане само на инженерни стандарти, а не на географски такива;
- липса на компетентност и научен опит за планиране у местните кадри;
- ниско ниво на материална и финансова подкрепа;
- устройствените планове се ограничават с актуализиране на предишни планове, без да се изпълняват;
- невъзможността на правителствените и местните власти да спрат незаконното строителство и злоупотребите и да ограничат разпространението им;
- неадекватна законова рамка, уреждаща развитието на територията.

В дисертацията се прави изводът, че Бакуба има нужда от нов развит градски център и нова транспортна мрежа с околоръстни булеварди, които да свързват стария градски център в западната част на града и новите търговски, обслужващи и административни сгради от източната част на река Дияла, разположени към главната търговска улица. Авторът на дисертацията прави подходящо предложение за ново място на градския център – на западния бряг на река Дияла. Предвижда се терен за музей за съхранение на исторически експонати, на които областта е изключително богата, както и за хотел и места за отдих на брега на реката, заедно с други обслужващи функции.

Тема на изследването

Архитектурно-градоустройствено развитие на Бакуба чрез реструктуриране на града, ново зонироване, нова транспортна мрежа, което да се осъществи в рамките на нов устройствен план.

Обект на изследването

Урбанистичното и градоустройственото развитие на град Бакуба и прилежащите му територии в контекста на древната му история до наши дни.

Предмет на изследването

Проблемите на развитието на град Бакуба, разширяващ се във всички посоки в противоречие с градоустройствения план, като зонироване на новите квартали и зелените площи и транспортните мрежи, свързващи новите квартали и старата част на града.

Проблемите на незаконното строителство за сметка на зелените площи и необходимостта от създаване на нови обслужващи административни зони и места за отдих.

Цел на изследването

Формулиране на предложения относно нормативната уредба за устройство на територията и конкретно към създаване на нов градоустройствен план, който да решава проблемите на град Бакуба, и формулиране на условия за успешно прилагане на този план при очаквания бъдещ растеж на града.

Задачи на изследването:

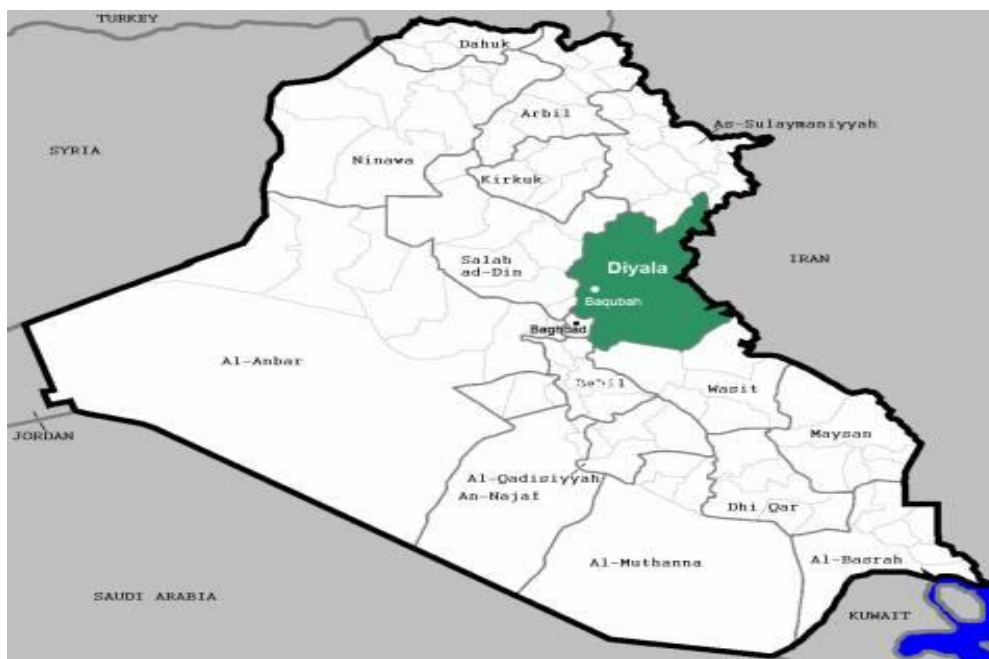
- Анализ на историческото развитие на териториите, свързани с град Бакуба
- Анализ на пространственото развитие на град Бакуба във времето (от древността се намира на кръстопът – на Пътя на коприната, и осъществява търговска и историческа връзка с други цивилизации)
- Анализ на комуникационните търговски връзки с други градове (Бакуба е административен и търговски център на провинция Дияла)
- Анализ на ролята на река Дияла, разделяща града на две части, и на възможността реката да се използва за връзка между тях и към нов градски център с обслужващи сгради и съоръжения
- За да се постигне правилен устройствен план, се изследват посоките на растежа на територията, преструктуриране на новите зони и необходимостта от правилни комуникационни връзки, обслужващи и зелени площи.

Обхват на изследването

Територията на изследване е град Бакуба – център на провинция Дияла, като времевият обхват включва историческия период от създаването на града до наши дни.

Метод на изследването

За постигане целите и задачите на труда се прилага комплексен подход. Използва се анализ на историческото развитие на град Бакуба в контекста на цялостното историческо развитие на Близкия изток и прилежащите на града територии. Прави се критически анализ на литературни източници. Осъществяват се наблюдения на място – т.е. включва се информация, добита лично при практическата работа на автора. Използва се лично наблюдение и събиране на данни от местните жители на града, от бюра за недвижими имоти се извлича актуална информация за имотите и разликите в техните цени в различните квартали. Прилагат се методите на сравнение и обобщение. Научните методи се използват самостоятелно и в комбинация, в зависимост от спецификата на разглежданите случаи.

Фигура 1: Провинция Дияла, с град Бакуба. Източник: <https://www.google.iq/search?q=images+baquba+city>

Кратко представяне на съдържанието на тезата

Градът, обект на научното изследване в тази докторска теза, е столица на провинция Дияла, намираща се в Източен Ирак между река Тигър и иранската граница. Работата цели да оцени както историческите, така и архитектурните следи и потенциала за развитие на това селище. Районът е бил част от древните цивилизации на територията на Ирак. За пълно разкриване и разбиране на цялостното развитие на града е необходимо да се покаже развитието на градското планиране на Ирак от древността до наши дни.

Глава 1 предоставя данни за праисторията на района – за онези далечни времена, в които няма писмени източници, така че всички предположения, направени за живота и цивилизацията, разчитат само на археологически артефакти. Разглежда се ранната, класическата и късната античност. Отделна част от главата представя древните градове, преминали от една цивилизация в друга, от един завоевател на друг, често с многопластово развитие. В същата глава се разглежда средновековната и предмодерна епоха, очертаваща промените, предизвикани от арабското завладяване и въвеждането на исляма като преобладаваща религия в района.

Глава 2 представя съвременното развитие на района, който днес наричаме Ирак, независимо дали е монархия, или република. Смята се, че съвременната епоха започва с Първата световна война.

Глава 3 проследява градоустройственото развитие на Бакуба в историческа ретроспекция от най-ранни времена до сегашната епоха. Разглежда се съществуващото законодателство на Ирак в областта на урбанизма, правят се предложения за подобряването му, за да се осигури естествено и съобразено с традициите развитие, което да развива потенциала на града. Накрая се правят изводи за възможностите за градско развитие.

Глава 1

Общо за изследваната териториална област – историческо значение, принос към научните и художествените постижения на човечеството. Поява и развитие на градовете – фактори на влияние.

Изследваната географска област е от първостепенно значение за последвалото развитие на човечеството. Тук са се зародили някои от първите цивилизации, а именно в областта, наречена „Плодородният полумесец“¹ (виж по-долу картата на фиг. 2), климатът е благоприятен за развитието на селското стопанство и занаятите, за натрупване на стоки и разделение на труда в рамките на човешките общности. Разделението на труда води до специализация, както и до по-висока ефективност, и е присъщо за социалната стратификация. По този начин човешките общности от такъв тип са гравитирали около населените места – дори и през бронзовата и желязната епоха. По тези земи са се появили някои от първите градове в света, както и правила за **конструиране или „урбанизъм“** (въпреки че по онова време не е съществувала специфична дума за тази дисциплина).

През късносредновековната епоха периодът на развитие и разцвет на Европа завършва, Османската империя завоюва нови територии и се включва към голямата арабска империя на исляма. ***Ислямът донася различни предписания, понеже е монотеистична религия, изискваща други религиозни функции в рамките на града*** (появява се джамията, медресето, и т.н.). Процъфтяват изкуствата и науките, математиката² и астрономията са разработени заедно с арабската литература – разкази и поезия са преплетени с философия.

По-късно находища на природни ресурси (най-вече петрол) привличат европейските колонизатори, особено британците, под чиито мандат Ирак функционира до 1932 г., когато се превръща в монархия.

Градовете са формации, които са се появили в някакъв момент от еволюцията на човешките общности. Градските агломерации са показали важни предимства за обществото и недостатъците на такъв тип населено място (например наводнения, пожари, които могат да нанесат много повече поражения в града, отколкото в селото, но в града могат да бъдат намалени или контролирани).

1.1. Праистория

Началото на цивилизацията, местоположение, археологически доказателства за праисторически селища

В тази глава разглеждаме първите два исторически периода, както следва:

– Неолит (7000 г. пр.н.е. – 5300 г. пр.н.е.) – Хасунско-Самарска и Халафска култура, Халколит – медната епоха (5900 г. пр.н.е. – 2900 г. пр.н.е.) – периоди Убаид, Урук и Джемдет Наср.

¹Думата „Плодородният полумесец“ е област под формата на полумесец – фигура №2 <https://hubpages.com/education/Mesopotamia-The-cradle>

²Математиката на древните гърци (Ератостен, Евклид, Талес) е поета от арабския свят, думите „теорема“ или „геометрията“ са от гръцки произход, „алгоритъм“ и „алгебра“ идват от арабски. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Matematic%C4%83>.

- Бронзова епоха (2900 г. пр.н.е. – околоХІ в. пр.н.е.) – шумерска, акадска, вавилонска и асирийска империи.
- Желязна епоха (ХІ в. пр.н.е. – околоVIIв. пр.н.е.) – новоасирийска, нововавилонска и персийска империи (Ахеменидите).

1.1.1. Културата Хасуна-Самара

Хасуна, или Тел Хасуна, е археологически обект в Месопотамия, намиращ се в района, където по-късно ще се развива древна Асирия, губернаторство Нинава, и в днешно време е в Ирак. **От архитектурна гледна точка** има данни за обитаване (но все още не можем да говорим за урбанизъм и град). Областта Хасуна се характеризира с малки села с площ до 3,2 ха. Къщите са от глина, изградени около централните пространства.

1.1.2. Периодът Урук в Месопотамия продължава от каменно-медната до бронзовата епоха след периода Убайд и е последван от периода Джемдет Наср. По-късно наименованието на периода се дава на едноименния град Урук.

По отношение на градското устройство – в края на периода Урук се появява градският живот в истинския смисъл на думата.

Урук е бил най-големият град в света по онова време. Той е дал на човечеството *първите монументални конструкции в историята на архитектурата*. Повечето от сградите в древния Близък изток са вдъхновени от тези прототипни постройки. Най-добър пример е *зигуратът*.

Това е пирамидална структура на етажи, построени от неизпечени тухли, покрити с изпечени тухли, с достъп до горната рампа по стъпала. Най-често на последната рампа се е намирал олтар на бог покровител на града.

От социална гледна точка – през този период от 800 години се наблюдава *преходът от малки, предимно селскостопански селища, към по-големи и по-сложни градски центрове със стратифицирано общество, прилежаща администрация и собствена военна сила. В географско отношение влиянието му се разширява чрез заселници и търговци*, докато съседни населени места също еволюират постепенно, създават подобна икономика и култура.

Градовете, разработени по модела на Урук, са организирани с ясно управление на социалната стратификация, което си проличава добре при изследването на археологически артефакти (например керамични съдове, които най-вероятно са били използвани за общата популация или за споделяне на храна за работниците по строежите). Градовете в района нарастват, някои достигат дори 1 км² и население от 10 000 - 20 000 жители в края на периода.

В края на периода Урук, съответстващ на ранната бронзова епоха, също така се появява и клиновидното писмо.

1.1.3. Периодът Джемдет Наср е развит в Южна Месопотамия (днешен Ирак) между 3100 и 2900 г. пр.н.е. Името идва от археологическия обект Джемдет Наср, който е бил открит и класифициран като отделен период на развитие. Периодът Джемдет Наср се определя като силен спрямо Убайд и Урук.

- *от социална гледна точка* – социално неравенство и силно развита бюрокрация;

- *от археологическа гледна точка* – черно-бяла и полихромна керамика с геометрични изображения и фигури (дървета, птици, риби, кози, скорпиони и змии);
- *от културна гледна точка* – счита се за период на формиране на клиновидното писмо. Всички най-ранни глинени плочки с клинопис идват от Урук, IV хилядолетие пр.н.е.

1.2. Древна Месопотамия – ранна, класическа и късна античност

Развитие на градската среда – икономическа, религиозна, политическа, социална стратификация

Шумерите са първото общество, което създава град като интегрално пространство. *Градът се явява като необходимост да се създаде ясна цел в рамките на общността, която пребивава, и изграждането му е подкрепено от боговете.*

Това е времето на великите градове на Месопотамия (Ашур, Вавилон, Ниневия). По това време градът определя основните си функции:

1. Отбранителни функции. Защитата на града се състои от две камери:

- *с правоъгълен план – образуван от две заградени с масивни стени подразделения: първото е на центъра, разположено на левия бряг на Ефрат (според старото му течение) с площ на вътрешното заграждение между 450 и 500 ха, а второто е построено на десния бряг на Ефрат (според старото му течение) с площ от около 130 ха., заобиколено от масивна стена, подобна на тази, която обгражда първото подразделение.*

- *подразделение с триъгълна форма защитено от масивна стена, построена през нововавилонската ера. Този триъгълник е изцяло на левия бряг на Ефрат, от първото подразделение, достигайки точката на север от Вавилон и 2,5 км от него. Имало е и отбранителни кули на равни разстояния.*

2. *Жилищна функция. Нейната структура е съставена от прави улици, пресичащи се перпендикулярно – ясен знак за градско планиране. Къщите са с минимум 8 и максимум 20 стаи, организирани около едно централно пространство (тип вътрешен двор).*

3. *Административна и политическа функция.* Преди 539 г. пр.н.е. и завладяването на Вавилон от персите той е бил столица на най-мощната империя в Близкия изток, което обяснява неговия мащаб и неговата еволюция – донякъде изненадващи.

В книгата, озаглавена „Шумер и шумерите“, публикувана през 2004 г. от университета в Кеймбридж /Cambridge University Press/, британският археолог Хариет Крауфорд³ пише:

³Археологът Хариет Крауфорд – 2004 г. от издателската къща на университета в Кеймбридж.

"Изграждането на градовете е крайният продукт на архитектурното развитие, което започва през периода на Неолита. Според едно адекватно обяснение първоначално са се образували градските центрове на древна Месопотамия около религиозен център, който също е бил отговорен за търговията и преразпределителенето. Понататъшното развитие на града било частично планирано и отчасти естествено. Планирането е очевидно в очертанията на квартали с високи храмове, основният канал има порт, където е и централният булевард на града. Изисканата структура от жилищни и търговски пространства е реакция на икономическите сили и пространствените ограничения, наложени от пространственото планиране – което е довело до неправилен дизайн с правилни черти. Още шумерите са имали документи за собственост, според клинообразните текстове, за да се възстанови структурата на растежа на градовете, със свързани параметри – като гъстотата на населението, цените на недвижимите имоти и т.н.

Капацитетът на типичен град е разделен на жилищни площи, множество пространства с различна употреба, търговски и граждански пространства. Жилищните райони са групирани. Центърът на града е храмов комплекс, построен на височина, винаги леко извън географския център на селището. Обикновено висок храм предхожда основаването на града и ядрото, около което по-късно израства селището. Съседните области имали специални религиозни и икономически функции.

Средновековна и предмодерна епоха

Средновековието е епохата на монголските нашествия и ерата на преход към исляма, халифат на Абасидите, религиозен разкол. 13-ти и 14-ти век са били "златната ера на ислямските градове". В продължение на 500 години Багдад е бил град на дворци, джамии, библиотеки и университети. Университетите и болниците тук били сред най-добрите в света (Sarton, 1950), и това е периодът, когато принципите и идеалите, които оформят исляма, са оставили следи в отличителни градове от Индия и Централна Азия на изток до Андалусия на запад и в Северна и южна Италия, като най-южната точка граничи с Йемен.

Всички традиционни ислямски градове в тези региони имат някои сходни характеристики в градските форми. Те представляват обединяващи фактори, чийто смисъл е **улесненото прилагане на исляма като начин на живот**:

Ислямският град:

- **Проявата на единство (Таухид):** Таухид е основен принцип в исляма, който се проявява в града чрез социалното единство и чрез конструираното единство между естественото и изкуственото.

- **Проява на подчинение на Аллах (ибада):** този принцип трябва да се проявява не само в религиозния ритуал, но и във всички ежедневни дейности, като намира отражение и в образуването на ислямската градска текстура.

- **Проява на справедливост (Таква):** най-важното влияние върху града. Ислямската Таква изисква от хората премахване на това, което се счита за грях и неправилно.

- **Проява на напътствие (Хидаях):** сградата играе важна роля в насочването на мислите и поведението на хората. Ислямският град трябва да насочи по различни начини жителите му към ценностите и целите на исляма, които са в основата на живота и вярна визия на човешкото творчество.

- **Проявление на съзерцание (Tafakkor):** в съответствие с ислямските учения, човек трябва да си припомни, че основна ценност е създаване на контакт с природата, и чрез стихове от Корана, символи и знаци, използвани в градските райони да създаде подходящи места за съзерцание.

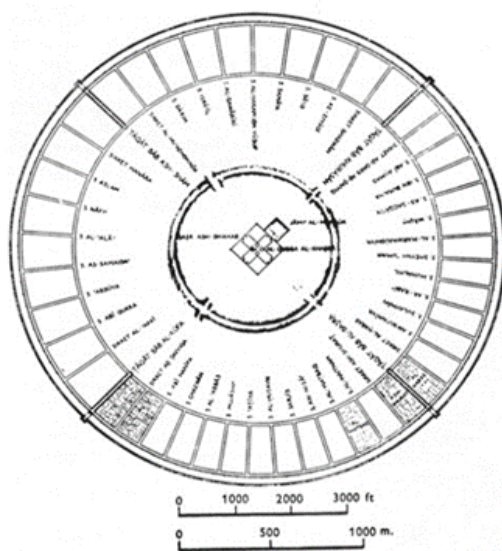
- **Проява на безопасност и сигурност (Амният):** Ислямът смята, че безопасността и сигурността са много важни в мюсюлманските общности, така че самия град трябва да бъде безопасен за своите жители и посетители.

- **Проява на добро (Ихсан):** в съответствие с ислямските учения мюсюлманите трябва да се отнасят добре особено към роднини и съседи. Това оказва влияние върху градската структура и пространствената организация на града чрез групиране в малки квартални единици.

- **Проява на умереност (Таадул):** умереност трябва да се практикува във всички нива на живота и дейността на човека в ислямския град трябва да бъде проектирана така, че да не благоприятства крайности.

Приложими концепции

Концепцията за централно място в ислямските градове

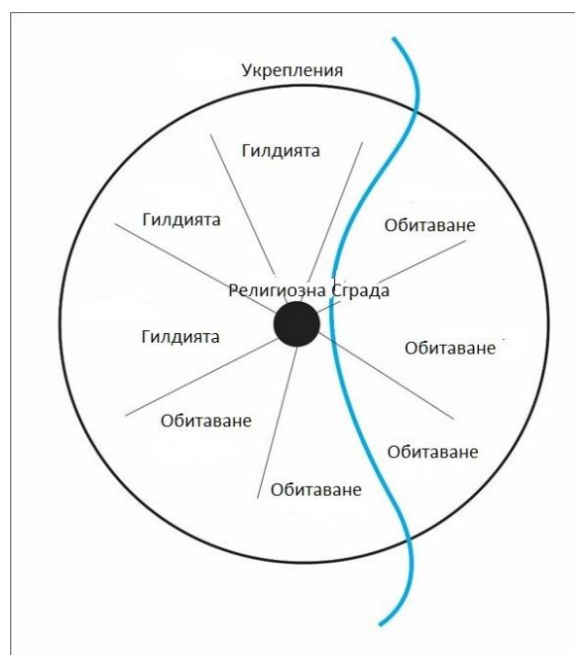
Фигура 45: Градът Багдад по време на Абасидите

Източник: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Bagdad>

Концепцията на централното място се появява чрез поставяне на ислямската джамия в центъра на града, като доминираща забележителност. Всички други функционални сгради гравитират около нея. Джамията представлява и символизира религиозната и социално-културната власт. Централното място се избира на принципа на йерархията и определя стойността на земята в населеното място: имотите, разположени по-близо до джамията, са по-скъпи, а тези в периферията имат най-ниската стойност. Един от най-ярките примери за перфектен централен план (т.е., кръгъл) е дори град Багдад по времето на Абасидите:

Често градът е разположен по протежение на течащите води, които обслужват нуждите на общността. Религиозната сграда е поставена в центъра заради идеята, че божественото е на еднакво разстояние от всички негови поданици. Областите за техните различни гилдии са определени така, че да бъдат лесно достъпни за гражданите в случай на нужда. Тази конфигурация – с център джамията, е оцеляла до наши дни.

Концепцията за поверителност

Фигура 46: Схема на конфигурацията на населените места в периода на Абасидите.

Източник: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Bagdad>

Тази концепция е получена директно от Шериата (ислямския закон) и правото на хората да обявят своя собствен космос, защитен от всяко проникване. Това е изключително важна концепция в дизайна на жилищните райони. Традиционната ислямска къща има високи стени (височината на стените надвишава височината на човек, яздещ камила, така че личното семейно пространство да не може да бъде нарушено от погледа на чужденец) и е почти сляпа към улицата, а пространството се отваря навътре към вътрешен двор.

В сегашната структура на град Бакуба, има интегрирани останки от бивши ханове, съществували по Пътя на коприната. Това са сърцевините, около които градската среда на средновековното селище Бакуба започва да се развива. Голяма част от тези ханове са запазени до днес.

Глава2

Съвременната епоха

Съвременен период на иракските градове след 2006 г. – развитие, видове функции

Развитието на градовете не е приоритет за правителствата, които водят страната. За да могат градовете да се развият, има нужда от политическа и икономическа приемственост, а сериозните „прекъсвания“, които се случват доста често на ниво политически лидери, режими и партии, не биха могли да стимулират развитието на градовете.

Влияние на политическото и социално-икономическото развитие върху градската среда по периоди:

- Първата световна война и британският мандат (1914 г.)
- Иракската монархия (1921 г.)
- Републиката и БААС (1958 г.)
- Режимът на Саддам Хюсеин (1979-2003 г.)
- съвременен период – след 2006 г.

Икономическата, социалната и политическата среда не са благоприятни за създаването на архитектура и планиране, които да усвоят традиционните елементи и да се опитат да ги транспонират в модерността. До този момент, единственият период, в който са направени някои големи промени на нивото на града, е периодът на Саддам Хусеин, когато са проведени модернизацията на градските структури и градските центрове, и реставрацията на древни паметници във Вавилон, Ниневия и др.

Град Бакуба през историята - поява, развитие, перспективи

Поява и развитие

Основният въпрос на това изложение е град Бакуба, който поради географското си положение и статута си в региона има голям потенциал за развитие в много посоки, които подробно ще разглеждаме по-долу.

В контекста на представеното в предишните глави, град Бакуба се отличава със своята бурна история, особено драматична през последните години, на фона на войната, която доведе до свалянето на Саддам Хюсеин и последвалото оттегляне на съюзническите войски в района.

Фигура 103: Местоположение на Бакуба по отношение на град Багдад и най-важните забележителности в района (връх Himrin, езерото Himrin, река Дияла).

Намира се на около 60 км североизточно от Багдад, и е най-важният град на провинция Дияла. Важна роля за развитието му има река Дияла, покрай която градът се простира.

Кратко представяне на провинция Дияла

Фигура 104: Местоположение на провинция Дияла в Ирак и териториалното ѝ деление

Археологическата работа, извършена между 1937-1958 г. доказва, че на територията на сегашната провинция Дияла са извършвани селскостопански дейности от 4 век пр.н.е. В подножието на планината Himrin са открити руините на жилища, групирани в малки общности, разположени на 16-32 км една от друга, по протежение на

река Дияла. Предполага се, че тези общности работят заедно в работата по напояването и другите селскостопански дейности.

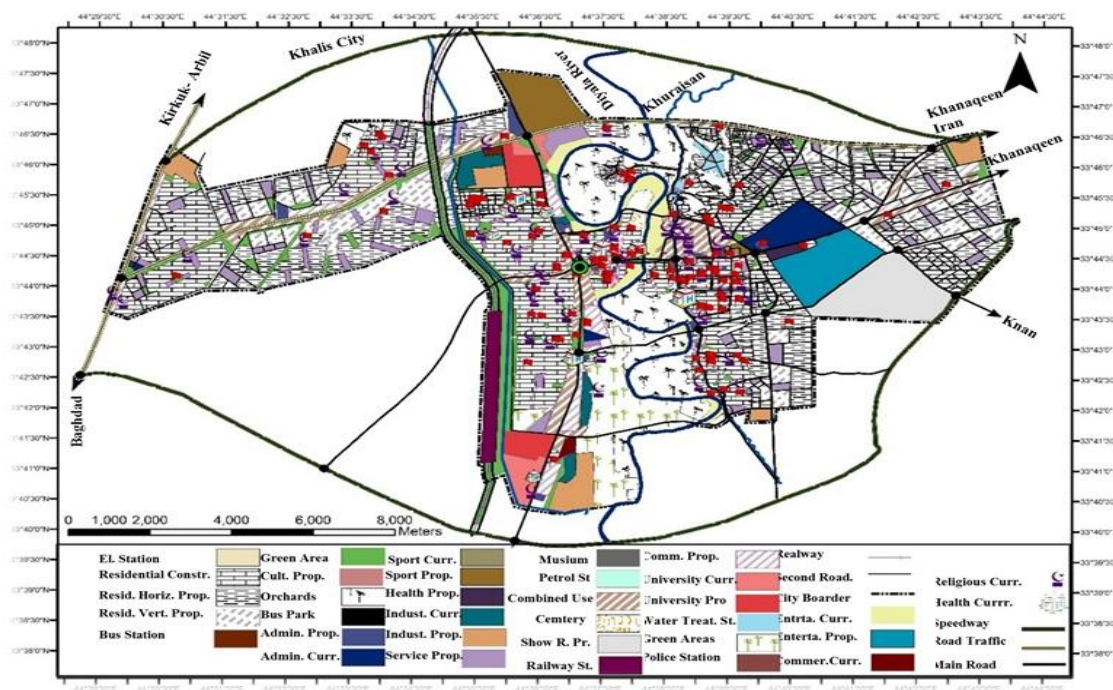
Географски, демографски и икономически фактори

Провинция Дияла обхваща площ от около 17,685 километра, простираща се на североизток от Багдад до границата с Иран. Тя е пресечена от двете големи реки в региона – Тигър и Дияла, вследствие на което от най-ранни времена основната икономическа област на провинцията е селското стопанство, което основно се съсредоточава върху маслинови и цитрусови култури, като тук се намират едни от най-обширните насаждения в Близкия изток.

Населението на провинцията, наброяващо около 1,2 милиона жители, е разнообразно по отношение на етническите общности и вероизповеданията: шиити – 43%, сунити – 29%, кюрди – 26%, туркменци – 2%. По-голямата част от населението (около 70 %) живее в градските райони Бакуба, Мукдадия и Ханакин.

Дияла се намира в близост до столицата на Ирак, Багдад. Като се започне от втората половина на деветнадесети век, Дияла е транзитна територия на населението от външните провинции на страната, пътуващи към центъра и столицата. Разбираемо е, че това също е оставило своя отпечатък върху развитието му, като градът се е възползвал от развитието на инфраструктурата и растежа на търговията.

Град Бакуба

Фигура 115: Бакуба – Генерален устройствен план 2013 г.

Градът води началото на своя произход преди появата на Ислямската религия. Името му означава в сирийския диалект, от който произхожда, „къщата на Якоб“. Бакуба се намира на търговски път между Иран и Ирак, и е известна с няколко имена,

сегашното се дължи на абасийдския период. В шумерски писания са намерени референции, в които тя се нарича Акаба.

Факторите, довели до появата и развитието на града, са особено плодородната почва и благоприятното му положение по протежение на търговските пътища и водните канали. С течение на времето, градът се превръща във важен възел, свързващ търговските пътища към други градове на Ирак, към Иран, както е и важен като спирка на Пътя на коприната.

В допълнение към спецификата си на търговски възел, градът е забележителен със силното развитие на цитрусови култури. Дори и днес Бакуба е известен със своите портокалови насаждения.

Според последните преценки, населението на град Бакуба възлиза на около 460 000 жители. Основните дейности на града са:

- Селското стопанство (известните цитрусови насаждения).
- Търговия.
- Промисленост.

Урбанистичното развитие на града в сегашния му вид се дължи на поредица от 4 етапа, като всеки от тях е повлиял по различен начин върху неговото развитие.

Глава 3

Перспективи за бъдещето, предложения на докторанта за подобряване на пространствената жизнена среда в Бакуба

Първият етап – XIX век: Няколко писания напомнят за съществуването на голям град, с обществени бани, джамии, и две големи търговски артерии. Центърът се премества от река Хурайсан. Началото на XIX век е белязано от избухването на епидемия от чума и други природни бедствия, които най-вероятно са довели до изчезването на много информация за това как градът е съществувал през този период.

Етап II – Простира се от края на XIX век до Първата световна война. През този период Бакуба е под отоманска окупация, като служи за база на армията на Османската империя, използвайки пълноценно характеристиките на земята.

Търговските площи се състоят предимно от малки дюкянчета – сгради, разположени в съседство помежду си, с дървени или импровизирани покриви от листа от палми.

Жилището по онова време точно отразява икономическия и социалния статус. Жилищата са от традиционен тип, изработени са предимно от дърво shanashil с тераси, затворени с малки прозорци на долния етаж и на горния етаж високи и пъстри. Улицата е тясна, не повече от 2 метра ширина и се използва главно от обикновените хора, а животните са използвани главно като средство за придвижване и товарен транспорт.

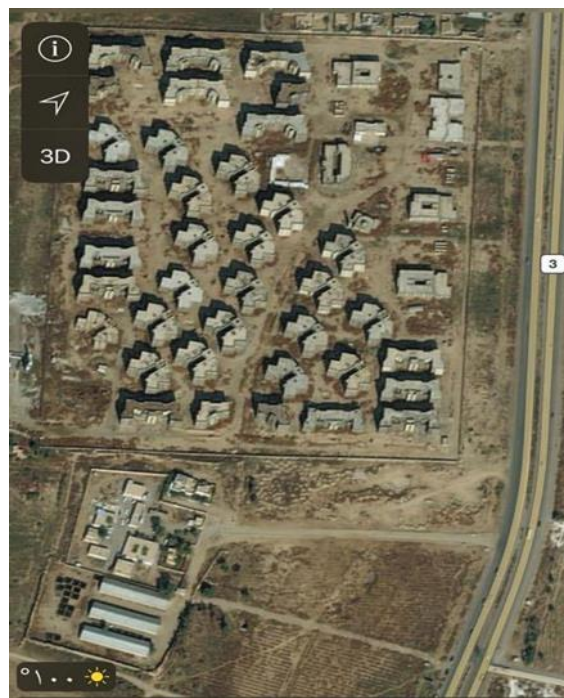
Етап III – между двете световни войни (1920-1940). С възстановяването на монархията в Ирак през 1920 г., се променя административният статут на града. В град Бакуба е създадена казарма „Бригада Дияла“. Тази ситуация води до едновременно увеличение на търговските дейности и разнообразяване на социално-културната структура на града, поради големия брой чужденци, работещи в градския щаб на Дияла.

Етап IV – представлява важен етап в съществуването и структурата на град Бакуба. Този етап се простира от края на 40-те години до днес.

През периода от 2003-2017г. в града се осъществяват някои проекти, които са променили градския пейзаж на Бакуба. Проектите не са довършени към момента на написване на тази теза - поради финансови и организационни проблеми на общинската власт на БАКУБА.

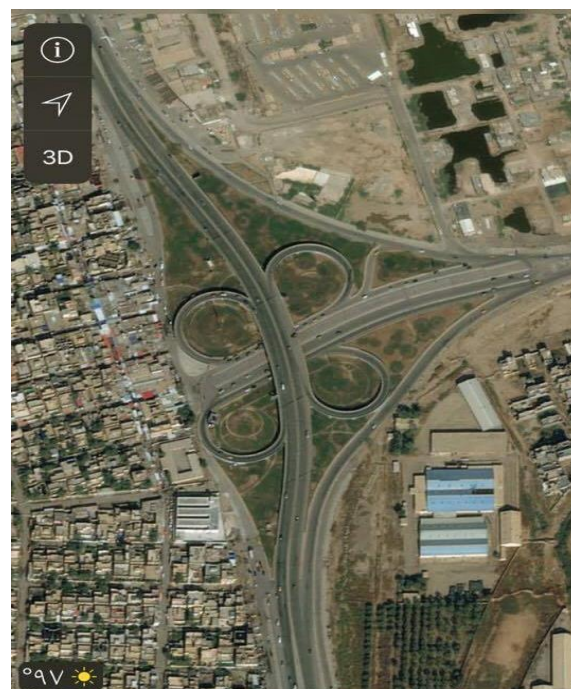
Фигура 117а,б: Жилищен комплекс (Ал-мурадия).

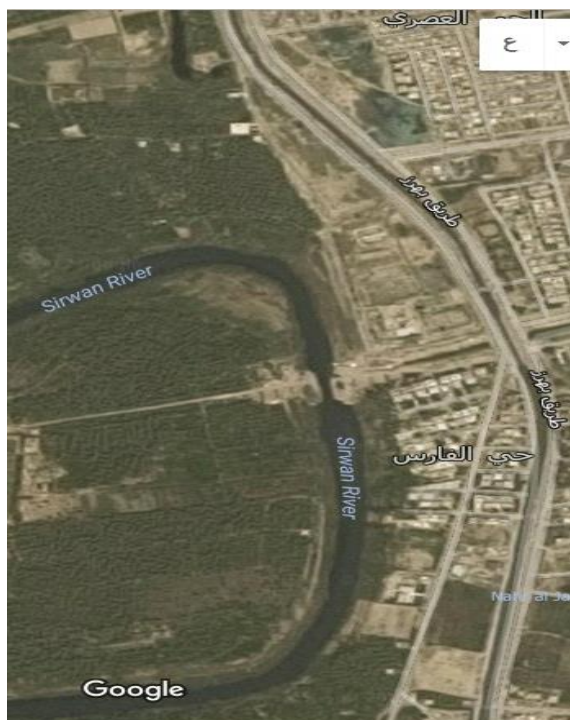
Източник: Сателитни снимки.

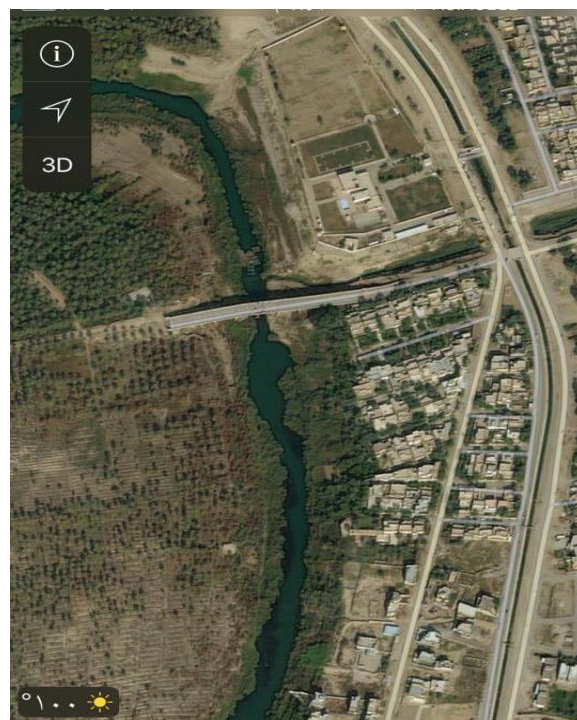
Фигура 118а,б: (Мафрег) кръстовище.

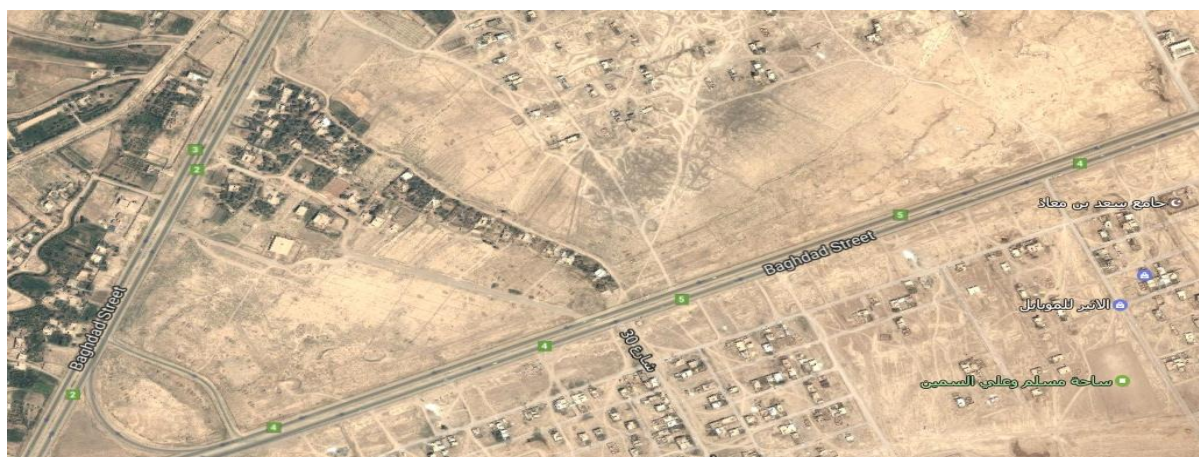
Източник: Сателитни снимки.

Фигура 119а,б: (Бухриз) мост.

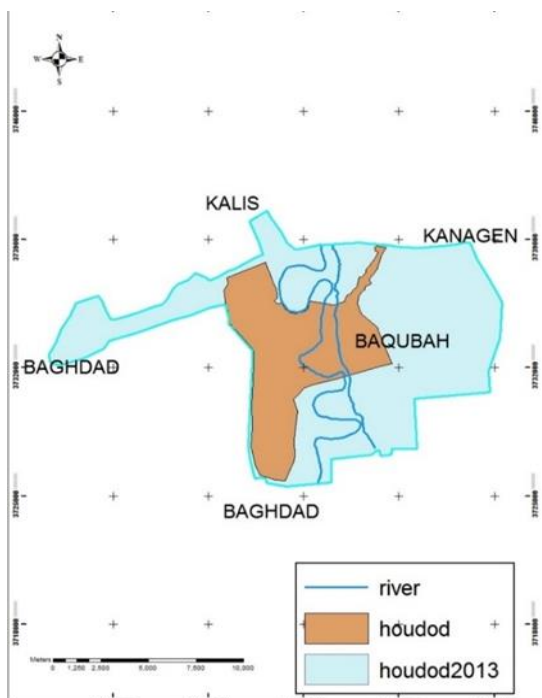

Источник: Сателитни снимки.

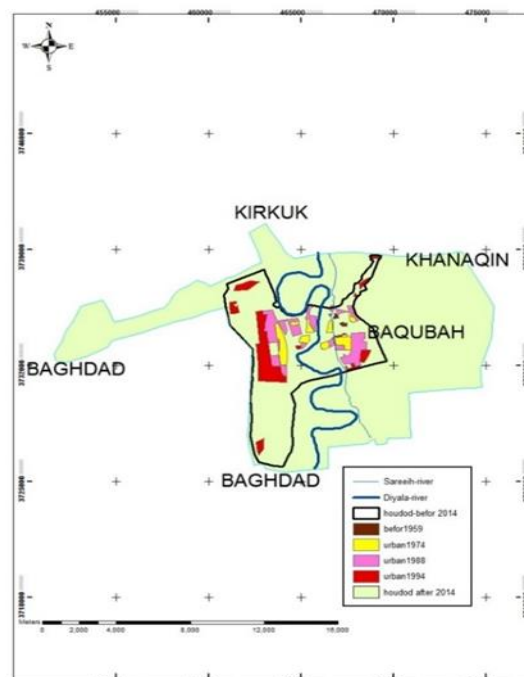

Фигура 120а,б: Жилищен комплекс (Ал-Галбия).

Источник: Сателитни снимки.

Фигура 138: Устр. план 2014 г. граници.

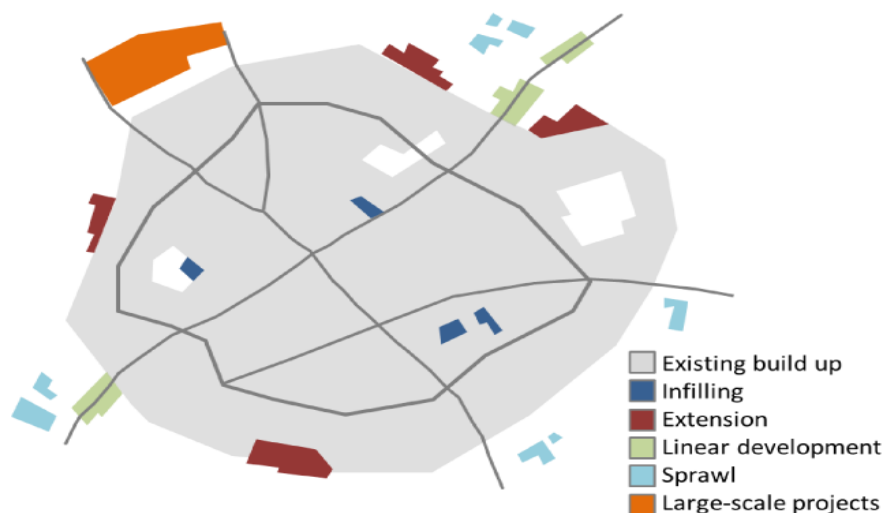

Фигура 139: Устр. план 2014 г.

Форми на градско развитие

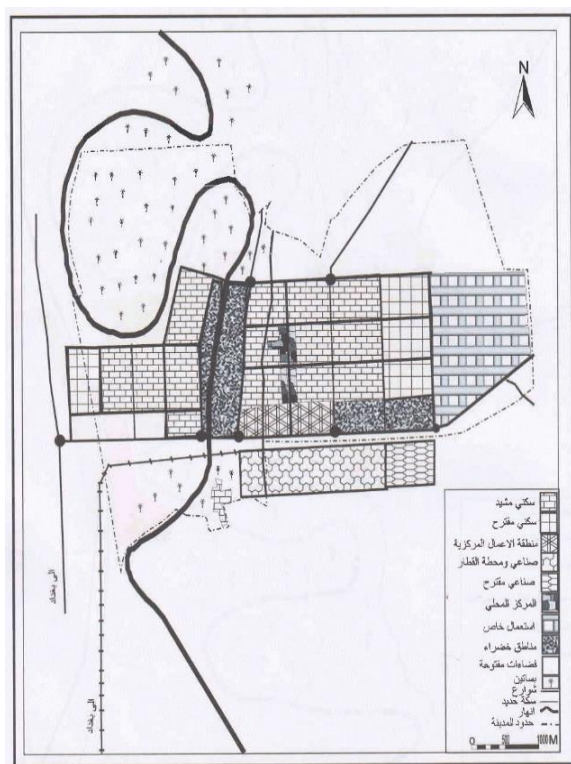
Градоустройството на земята се използва в пет категории:

- 1- Разширение на съществуващи сгради.
- 2- Запълване на определени области, които преди са били неизползвани.
- 3- Разширение: използване на земята за разширяване в непосредствена близост до съществуващо земеползване.
- 4- Линейно развитие: разширяването се оформя от съществуващ коридор на циркулацията, като пътни магистрали или транзитни линии на метрото.
- 5- Разтягане: Стандартна форма на външно развитие, както е показано на фигурата.
- 6- Големи проекти: като например летище, индустриална зона.

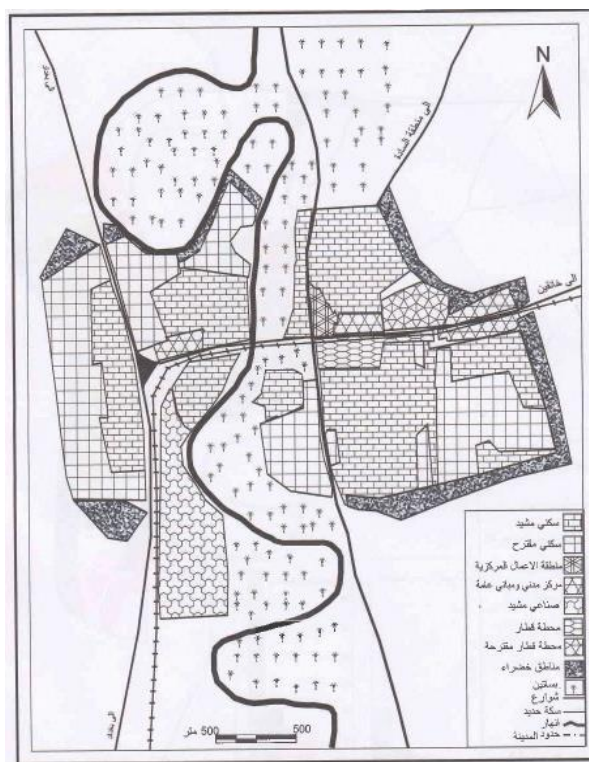

Фигура 140: Форми на градско развитие

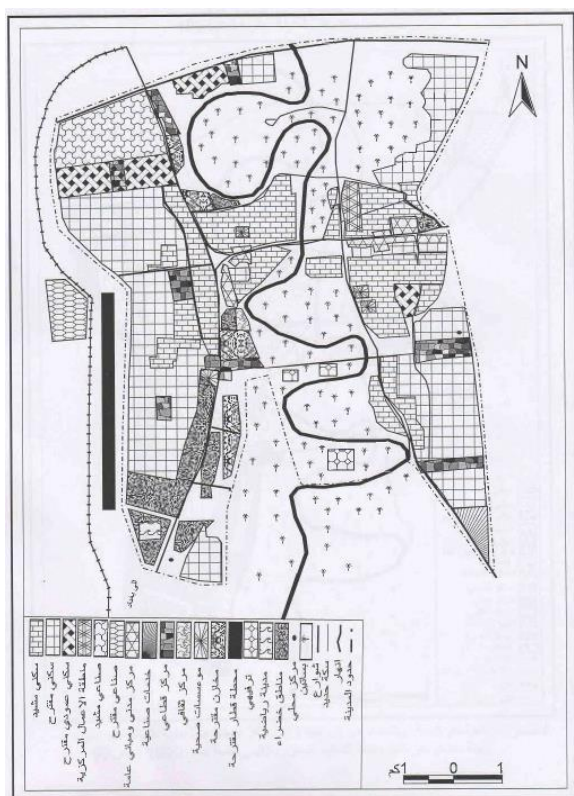
Планове. Източник: Градско управление на Дияла, Дирекция по градско планиране

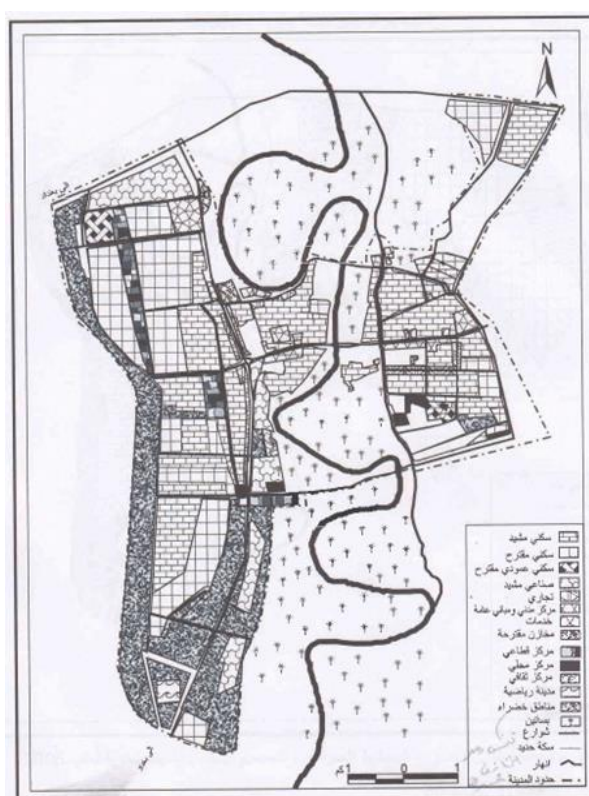
Фигура 143: Устр. план на Бакуба 1959 г.

Фигура 144: Устр. план на Бакуба 1974 г.

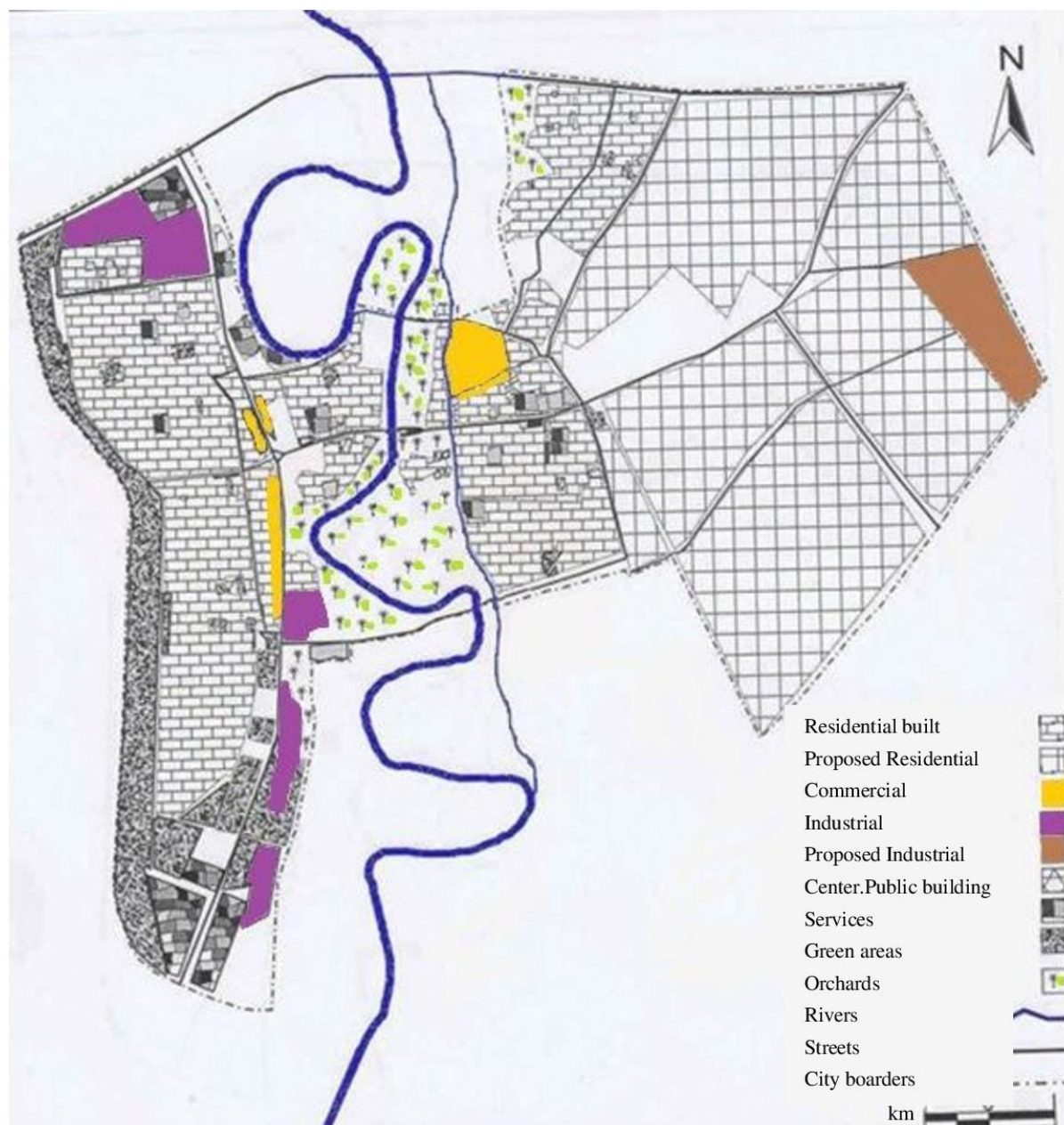
Фигура 145: Устр. план на Бакуба 1988 г.

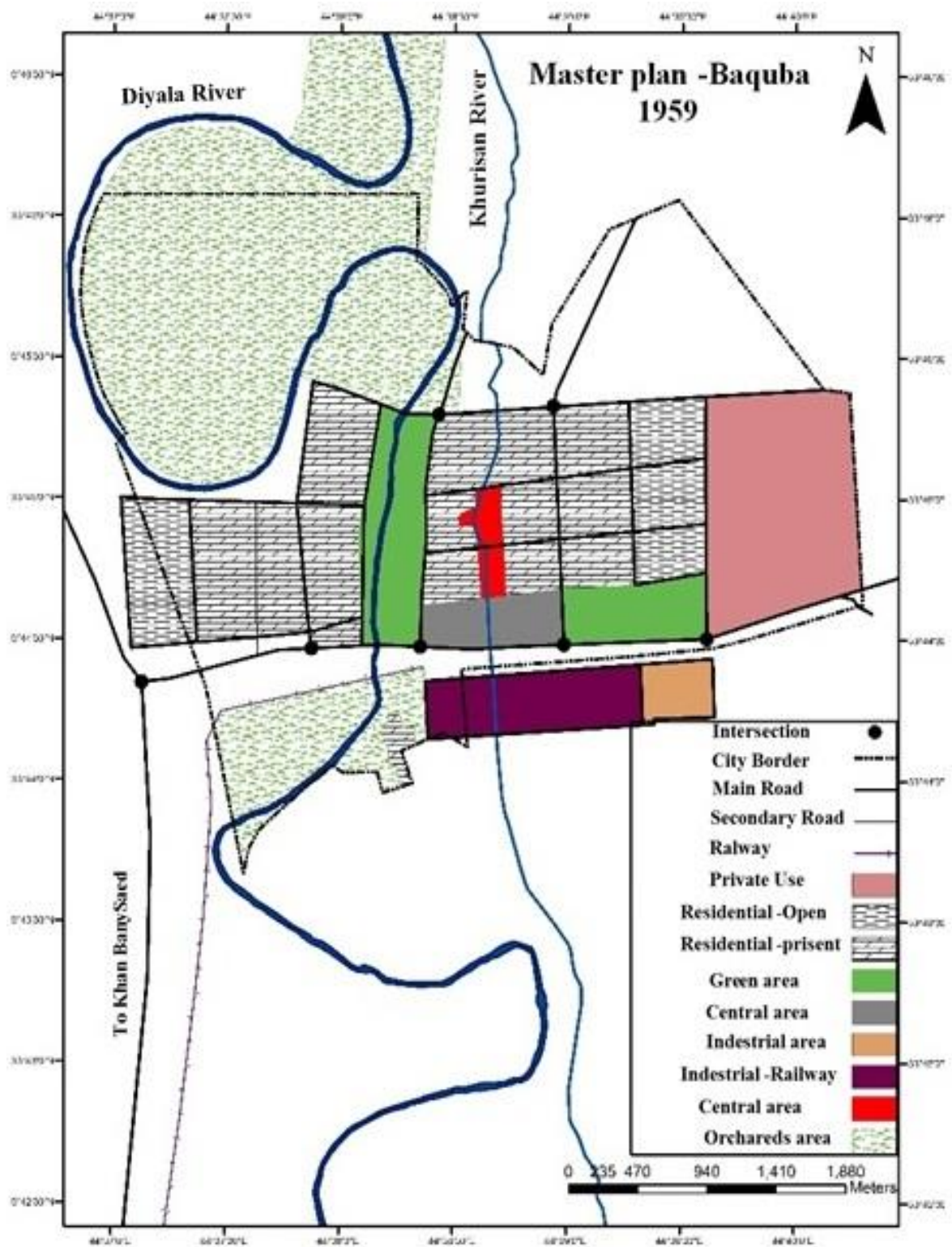
Фигура 146: Устр. план на Бакуба 1994 г.

Планове.

Източник: Градско управление на Дияла, Дирекция по градско планиране

Фигура 147: Устройствен план на Бакуба 2006 г.

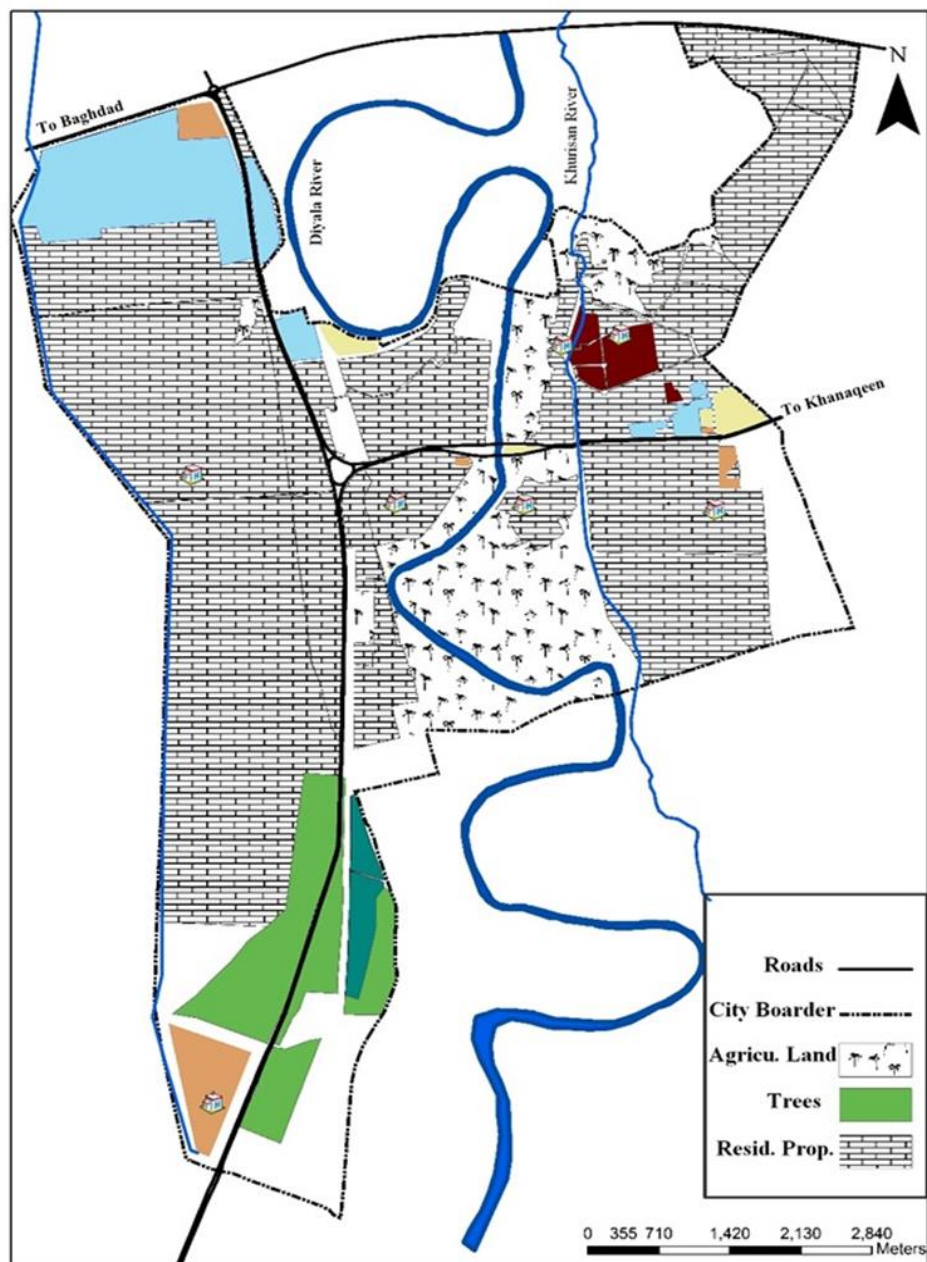

Master Plan-Baquba-1959-

Фигура 151: Модул за урбанистичното развитие на град Бакуба. Устройствен план – 1959 г.

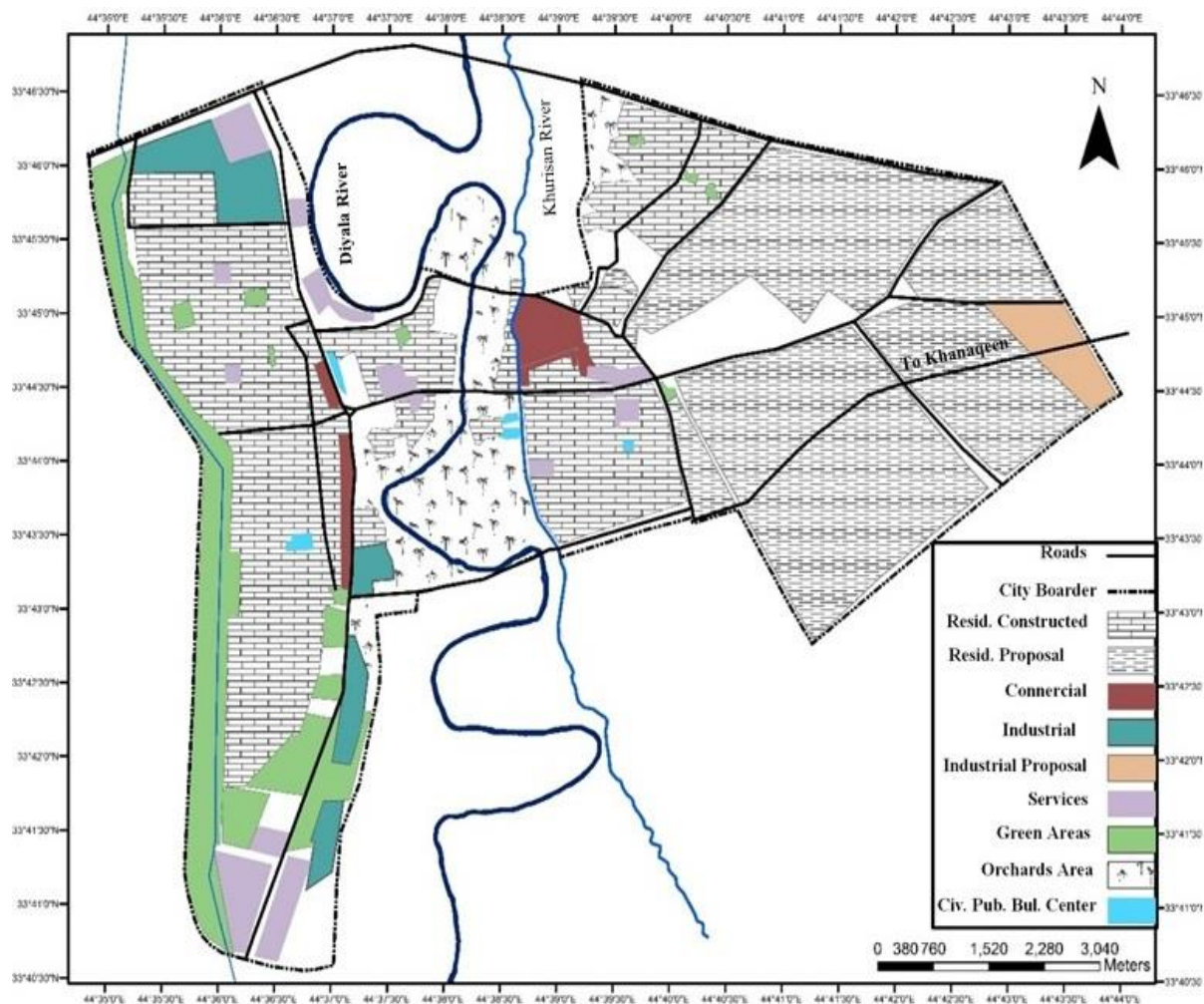
Източник: <http://www.uodiyala.edu.iq/PageViewer.aspx?id=139>,

Университет на Дияла, Катедра Градоустройство

Master Plan-Baquba-2003

Фигура 156: Модул за урбанистичното развитие на град Бакуба, с маркирането на предложената област за изследване. Източник: <http://www.uodiyala.edu.iq/PageViewer.aspx?id=139>, Университет на Дияла, Катедра по Урбанизъм.

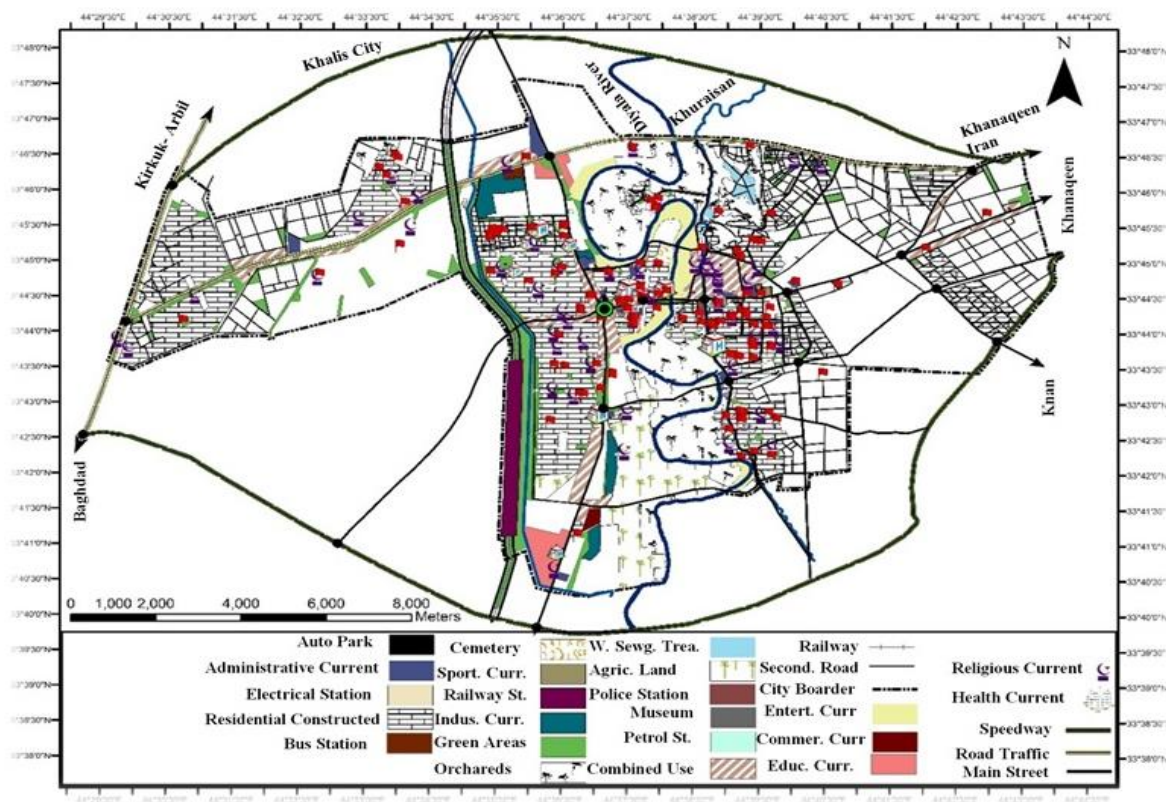

Master Plan-Baquba-2006

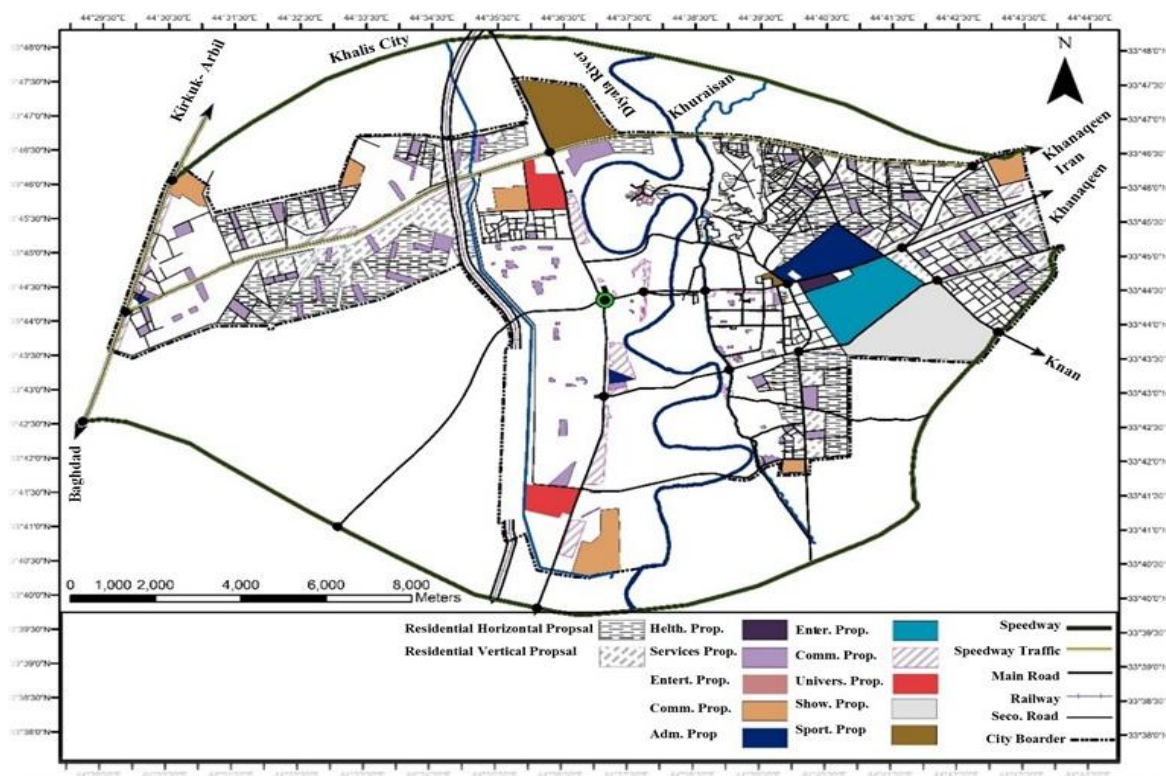
Фигура 157: Модул за урбанистичното развитие на град Бакуба. Устройствен план – 2006 г.

Източник: <http://www.uodiyala.edu.iq/PageViewer.aspx?id=139>,

Университет на Дияла, Катедра Градоустройство

Фигура 159: : Съществуващи функции според Дирекция по градско планиране на Бакуба.
Източник: <http://www.uodiyala.edu.iq/PageViewer.aspx?id=139>, Университет на Дияла.

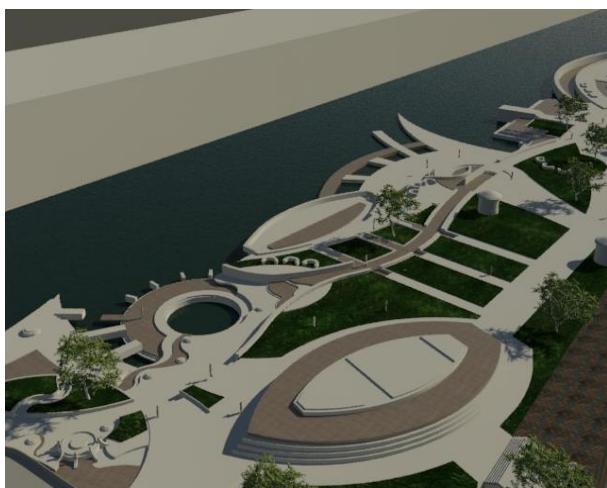
Фигура 160: Градски наредби, предложени от Дирекцията по градско планиране на Бакуба.
Източник: <http://www.uodiyala.edu.iq/PageViewer.aspx?id=139>, Университет на Дияла.

Функционални и планови проблеми на град Бакуба

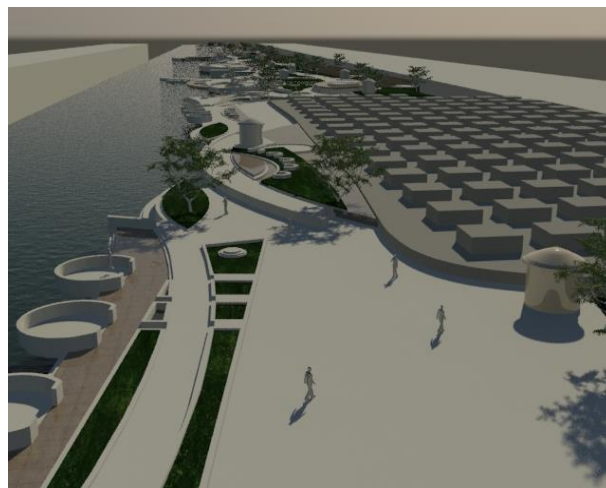
Един от основните проблеми, на град Бакуба е непропорционално нарастване на населението спрямо инфраструктурата на града. Увеличаването на броя на жителите, с повишаване на стандарта на живот през последните години, след въоръжения конфликт, води до драматично нарастване на броя на автомобилите, което изисква интервенции върху инфраструктурата. Липсата на паркинги се усеща все по-остро, а също така липсата на плавност в движението, по-специално от централната зона към предградията, създава големи неудобства.

Вторият по важност за град Бакуба недостатък е липсата на културни обекти, наистина представителни за историята и развитието на тази територия. Трябва да се има предвид, че последната война в началото на ХХІ век имаше последици не само в политически, военни и т.н. аспекти, но също така и за културата. Не по-малко от 200 места, богати на археологически останки бяха разкрити по време на войната, като голяма част от намерените останки, открити са били транспортирани в Европа и Америка, тъй като в областта няма подходящ музей. Друг проблем е липсата на обществени съоръжения, които градът Бакуба с нарастващо население, трябва да притежава. Има само няколко спортни съоръжения и обществени градини, но това е крайно недостатъчно.

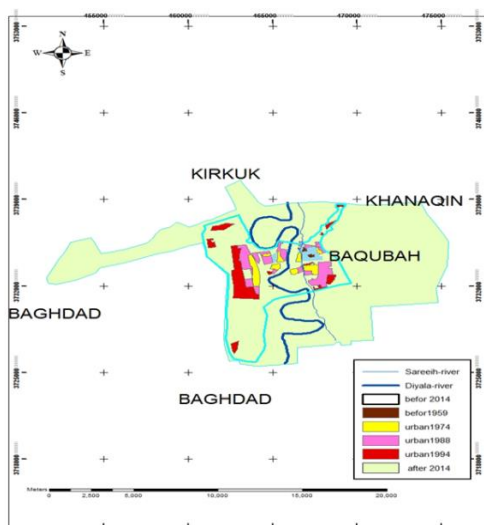
Направено е предложение за градоустройствено развитие в посока на западната част на река Дияла в Бакуба, което се изразява в предложение от архитект Омар Юсоф. Той е избрал общинско място между двата моста и е предложил място за отдых с ресторанти и парк като ландшафтен проект и спортна зала към река Дияла. Това предложение е идеен проект, който е от 2008 г. и не е реализиран поради липсва на финансиране. В проекта е предложено тази част или район да бъде част от Бакуба и да има връзка с центъра, без да е градски център.

Урбанистични площи 2014 г.

Градски райони, разширяване на град Бакуба от 1920 – 2014 г.

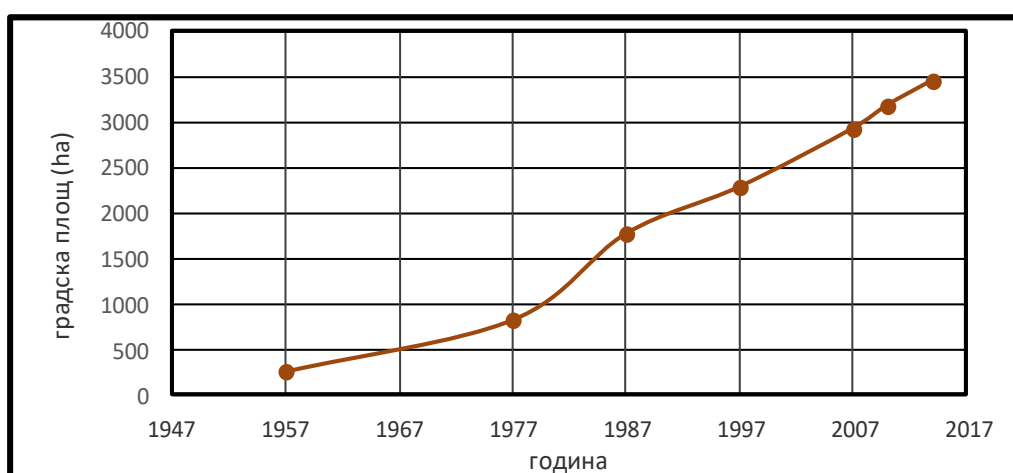

Година	1920 1959	1974	1988	1994	2004 2014	Обща площ (ha)
Време	0 39	54	68	74	84 94	
Разрастванена градския район(ha)	15.40 260.8	603.22	1305.1	2161.4	2870 3814	5126
%Градска площ	0.3 5.1	11.77	25.46	42.17	56.0 74.4	100

Годишен индекс на градско пространствено разширение

година	Градска площ (ha)	Пространст. разширяване (ha)	ГИГПР %
1957	260	-----	-----
1977	826	566	3.4
1987	1775	949	5.3
1997	2288.2	513.2	2.2
2007	2929	640.8	2.2
2010	3181.1	252.1	2.6
2014	3456	274.9	2.0

1- Пространствено разширение през периода 1957 – 2014 г.

2- бързо нарастване на градската маса за всички периоди.

В тази глава се описва състоянието на града чрез SWOT-анализ, като се подчертават силните и слабите страни, възможностите и заплахите, произтичащи от вътрешната и външна околна среда.

БАКУБА – SWOT-анализ

силни страни	слабости	възможности	заплахи
Природна обстановка - присъствието на реките Dyiala и Khuraysan.	Ефектите от войната продължават да съществуват на нивото на изградения фонд	Загриженост на правителството за подобряване на административния апарат.	Дейности на терористични организации
Географско разположение на територия с дълга и разнообразна история.	Инфраструктурата е недостатъчна в сравнение с изискванията на града.	Наличие на проекти в областта на градските и недвижимите имоти, много от които са разработени от чуждестранни фирми.	Нестабилното положение в съседните райони (Сирия, Израел) поради политическата ситуация в Близкия изток.
Нарастващо население	Липса на обезщетения	Програми като спасителния фонд "THINK" и "Science" за подпомагане на академичния персонал чрез преместване и стимулиране на работата им.	Излагане на разрушителни явления (като наводнения), заради релефа в северната част на провинция Дияла и от реките, които преминават през провинцията – явления, които се случват многократно.
Наличието на традиционни дейности - Отглеждане на цитрусови плодове, търговия, индустрия, религиозен туризъм.		Отваряне на населението на района към духовните ценности на исляма, което може да благоприятства развитието на следващите общности.	
Географска близост до Багдат – столицата на Ирак – 50 км югозападно и относително лесен достъп до и от нея.			

Заклучение

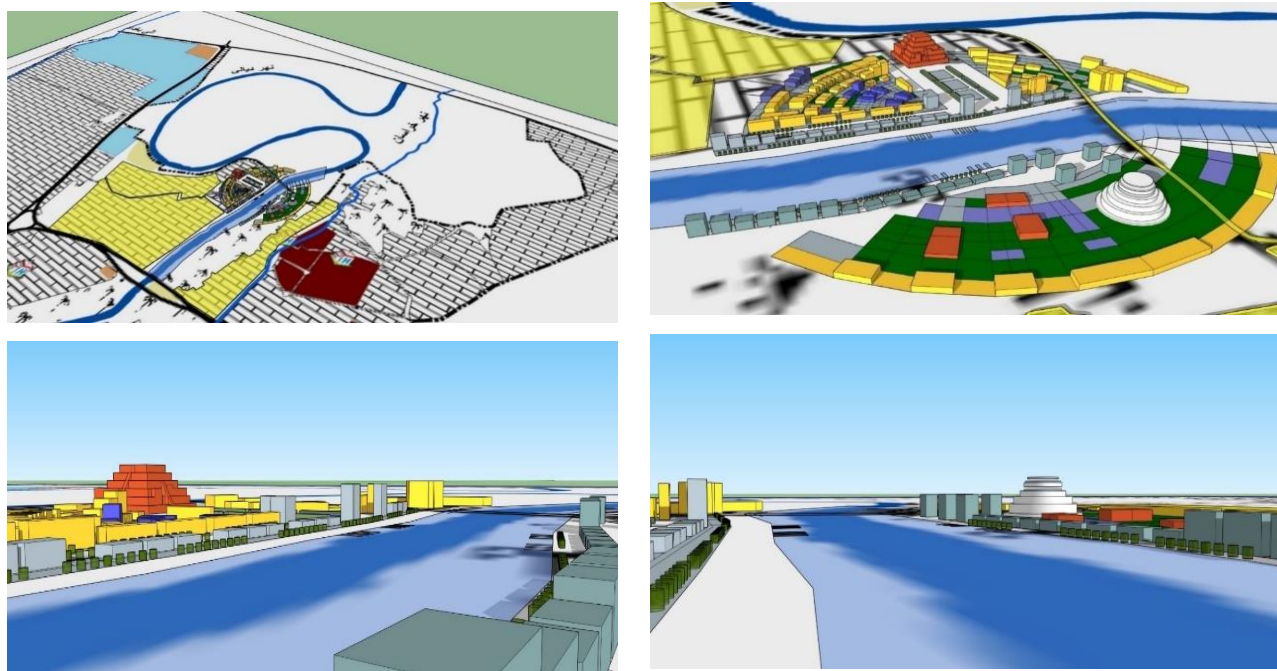
Приноси на автора на дисертацията

А. Практическо-приложен принос – функционални предложения Градоустройственото развитие на гр.Бакуба

Като се има предвид, че последиците от войната все още се усещат като демографски, социални и икономически, иракските градове се нуждаят от постоянна подкрепа, за да се развиват в новите посоки, изисквани от съвременните реалности.

Град Бакуба има нужда от нов развит градски център, който да свързва стария градски център в западната част от града и новите търговски, обслужващи и административни сгради на източния бряг на река Дияла, разположени към търговската главна улица.

Новото място, избрано от мен (автора на тезата) е на западния бряг на река Дияла между двата моста. Предложеното място е подходящо за градски център с необходимите сгради в Бакуба като музей за изложение и съхранение на исторически експонати, на които градът е богат и хотел и места за отдых на брега на река Дияла и други централни градски обслужващи и търговски сгради и съоръжения. Музеят се стреми да бъде най-големият музей в арабския свят (5000 кв.м.), напоянящ за древните форми на зикуратите и придружен от редица други съоръжения, необходими за възпитателни и учебни дейности. На противоположния бряг на река Дияла предлагам поредица от съоръжения, които имат като централен елемент хотел, напояняйки със своята спирална форма (Malwea) древните строежи в града SAMARA .

Фигура 161-162-164-165 Кръгова градска структура. Източник: план, подготвен от автора.

Б. Научно-приложни приноси :

- Изброяват се редица програми, които са били осъществени, за да се намалят транспортните проблеми, пораждащи задръстване в градския център на - комуникациите, свързващи Бакуба с останалите райони на провинция ДИЯЛА.
- Също така в рамките на изследването е направен анализ на елементите на съвременната иракска архитектура, подчертавайки нейните положителни и отрицателни аспекти, за да отбележим посоките, които да се следват в бъдеще, а именно:
 - Завръщането към традиционните арабски форми и език в изкуството и архитектурата, египетски или от другаде, поради корените ни от различни епохи – корени на културния живот, традициите, обичаите и местните ценности.
 - Защита на природната среда и нейното развитие (определящ елемент в историята на иракското градоустройство).
- По отношение на градоустройственото развитие дисертацията дава достатъчно данни, от които да се заключи, че бързото териториално разширяване на град Бакуба е особено интензивно през последните пет десетилетия.
- За периода 1959-2017 г. град Бакуба се разширява произволно във всички посоки, но основното разширяване е в южната и западната част на града, което се осъществява в нарушение на съществуващия градоустройствен план за развитие, тъй като новото разширение не е планирано с необходимата инфраструктура. От плановете, направени от градските служби по различно време от развитието на града, може да се види, че елементите, определящи неговото функционално и териториално разширение са:
 - двете реки (Дияла и Хорасан).
 - наличието на портокалови градини.
 - социално-класовото разделение на населението, настъпило във времето.

Публикации на автора по темата на дисертационния труд

- 1- Научни изследвания - Проблеми в планирането на транспортните мрежи и тяхното въздействие върху градския растеж на град Бакуба – списание на инженерните науки на Дияла. Publishing vol. 10, No 4 of DJES 2018 (DIYALA Journal of Engineering Sciences).
- 2- Научно изследване - Ефектът от случайното урбанистично разширяване върху устройствен план на град Бакуба - списание на инженерните науки на Дияла. Paper ID: 542-2017 DJES 2019 (DIYALA Journal of Engineering Sciences).